

Uklare rettigheter når barn dør

De fleste som mister barn, opplever at det er umulig å jobbe den første tiden. Ulike permisjons- og trygdeordninger blir nødvendig i en vanskelig tid. Men det er ikke lett å finne ut av hvilke rettigheter man har. Mange får aldri vite om løsninger som kunne hjulpet dem. LUB skal nå lage en veileder i hvilke rettigheter foreldre har når barn dør.

Camilla Kolbræk med lille Lycke (ti måneder) på armen.

Tekst og bilder: Line Schrader

I Norge har vi flere gode ordninger knyttet til permisjons- og trygderettigheter. Likevel erfarer mange som har mistet barn at dagens ordninger faller uheldig ut, de er ikke tilpasset deres spesielle situasjon. Også helsepersonell og ansatte i offentlig sektor, som for eksempel NAV, er ofte usikre på hvilke rettigheter som omfatter denne brukergruppen. Derfor er det ikke gitt at foreldre finner fram til den beste løsningen for seg. Flaks og tilfældigheter spiller inn.

Problematisert med ny graviditet

Permisjons- og trygderettighetene faller spesielt uheldig ut for etterlatte foreldre som blir raskt gravide igjen, eller ønsker å bli raskt gravide igjen. Mange er ikke klar over at de må jobbe i et visst antall uker for å opparbeide nye rettigheter til foreldrepenger (fødselspermisjon). Verken sykemelding eller permisjon knyttet

til barnedødsfall gir opptjeningsrett. Det er derfor lett å havne i et økonomisk uføre dersom man blir gravid igjen for raskt.

– Følte meg som en snylter

Camilla Kolbræk møter oss med ti måneder gamle Lycke på armen. Bak den strålende morslykken ligger sorgen over Emil, hennes først barn som døde i dødfødsel like før termin i 2008. Ønsket om et nytt barn var sterkt. Camilla og mannen, Espen, ønsket å prøve igjen så fort som mulig. Fortvilelsen var stor da de fant ut at de ville få økonomiske vanskeligheter om Camilla ble gravid for raskt. – Jeg ble tidlig sykmeldt i svangerskapet med Emil på grunn av bekkenløsning. Etter at Emil døde, ble jeg ytterligere sykmeldt, forteller Camilla. De seks ukene permisjon hun fikk etter fødselen, var ikke nok. Sorgen og sjokket slo henne helt ut, og sykemelding ble eneste mulige løsning. Men sykemelding gir

ikke opptjeningsrett til foreldrepenger. – Jeg presset meg derfor tilbake på jobb to måneder etter at Emil døde, sier Camilla. Men det var uutholdelig å være på en arbeidsplass der hun verken opplevde forståelse eller tilrettelegging. Hun presset seg alt hun orket mens hun finregnet på hvor mye hun måtte jobbe for å få opptjent nye rettigheter til foreldrepenger. – Det var ubehagelig å måtte telle hvor mye jeg kunne være borte fra jobb. Jeg følte meg som en snylter, sier hun.

Reddet av svangerskapspenge

En venninne tipset Camilla om at *svangerskapspenge* var en mulig løsning dersom hun ble gravid. Svangerskapspenge gis kun hvis det kan være skadelig for barnet å jobbe. Camilla tok opp dette med legen sin, og fikk en legeerklæring om at hun ikke skulle utsettes for noen form for stressbelastning ved graviditet. Det kunne medføre risiko for abort/dødfødsel, noe som er en kjent gjentakelsesrisiko dersom man har hatt en dødfødsel tidligere. Svangerskapspenge medfører også full opptjeningsrett til foreldre-

Elektronisk veileder i rettigheter når barn dør

LUB skal i 2010 utarbeide en elektronisk veileder, der permisjons- og trygderettigheter for etterlatte foreldre beskrives på en oversiktlig og lett tilgjengelig måte. Veilederen skal være tilgjengelig på LUBs nettsider, www.lub.no, og vil bli oppdatert etter behov.

Jane Sjøbrend leder arbeidet med å samle inn informasjon til veilederen. Hun er medlem i LUB, kontaktperson og styremedlem i Hedmark/Oppland fylkeslag. For innspill til veilederen, ta kontakt på e-post: janesjobrend@hotmail.com / tlf: 62 96 43 33.

Jane Sjøbrend leder arbeidet for LUB med å samle inn informasjon til en elektronisk veileder i foreldres rettigheter når barn dør.

penger. Nå fikk Camilla en mulighet til å slutte på jobb da hun ble raskt gravid igjen.

– Det er ikke så mange som kjenner til ordningen med svangerskapsenger, den

burde brukes oftere når man blir gravid igjen etter å ha mistet barn. Slik kan man unngå å bli tvunget ut i sykmelding når man blir gravid igjen. Man føler lett at man snylter når man er sykmeldt, sier Camilla.

Det er nettopp dette som er problemet. Det finnes en del muligheter som mange etterlatte foreldre ikke kjenner til. Det vil Jane Sjøbrend nå gjøre noe med. Hun leder arbeidet for LUB med å samle inn informasjon til en elektronisk veileder i foreldres rettigheter når barn dør.

Måtte utsette graviditet

Jane Sjøbrend har selv kjent konsekvensene av et system som falt uheldig ut for henne etter at sønnen Mathias døde i en operasjon tre og en halv uke gammel i 2000.

– Jeg syntes jeg var heldig som fikk 33 ukers betalt permisjon. Det ville vært uaktuelt å skulle ut i jobb igjen etter bare seks uker, sier Jane, som jobbet i Posten og derfor hadde rettigheter som bare statlig ansatte har. Jane ønsket også å bli raskt gravid igjen. Ettersom hun hadde vært mye sykmeldt i svangerskapet med Mathias, tok hun kontakt med trygdekontoret for å forhøre seg om opptjening av trygderettigheter ved en ny graviditet. ”Du kan ikke bli sykmeldt, du må jobbe i fire uker for å opptjene rettigheter til sykmelding”, var beskjeden hun fikk. Den gunstige ordningen med 33 ukers permisjon når man mister barn i fødselspermisjonstiden, ga altså ingen opp-tjeningsrett til verken sykepenger eller foreldrepenger ved ny graviditet. Det hadde ingen opplyst Jane om.

– Jeg utsatte å bli gravid selv om det var

det eneste jeg tenkte på. Det var en psykisk belastning ikke en gang å kunne forsøke, forteller Jane, som også visste at dersom man har vært sykmeldt i en lengre periode, må man jobbe 26 uker i strekk for å opptjene fulle trygderettigheter igjen.

– For å være helt sikker valgte jeg derfor å stå i jobb i seks måneder, sier Jane, som syntes det var svært tøft å jobbe fullt mens sorgen over Mattias tappet for krefter. I tillegg fikk hun betennelser i armene på grunn av mange tunge løft i jobben. Likevel fortsatte hun å jobbe for å tjene opp rettigheter. Betennelsene ble etter hvert kroniske.

– Jeg presset meg når jeg egentlig ikke burde og konsekvensen ble etter hvert tidsbegrenset uførhet, sier Jane, som endelig fikk et nytt barn i 2002.

– Vi er ikke så mange som mister barn, men systemet slår så feil ut for mange av oss, sier Jane engasjert. Hun gleder seg til å få på plass den elektroniske veilederen som kan hjelpe foreldre til å finne fram i ”informasjonsjungelen” av trygde- og permisjonsrettigheter. Da vil flere kunne velge de beste løsningene som finnes, og få den støtten de har krav på. Det gjenstår å se om systemet slår uheldig ut for så mange at LUB bør jobbe politisk for å bedre etterlatte foreldres situasjon.

Dette prosjektet er finansiert med Extra-midler fra:

Extra
tirsdag

Tirsdag kveld er Extra-kveld på NRK1

EXTRA
WWW.NORSK-TIPPING.NO